DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

હેડનોટ:–

રાજેશભાઈ મુળજીભાઈ પટેલ અને અન્ય વિ.

વીરુધ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય વિ.

(ફોજદારી અપીલ નં. ૨૫૧–૨૫૦/૨૦૨૦)

ફેબ્રુઆરી ૧૦, ૨૦૨૦

[ન્યાયમૂર્તિ શ્રી આર. ભાનુમતી અને ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ. એસ. બોપન્ના.]

નેગોશિએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ્સ એક્ટ, ૧૮૮૧ – કલમ૧૩૮ અને ૧૩૯ – અપીલકર્તા નં. ૧ એ, કલમ ૧૩૮ હેઠળ દાખલ કરાયેલા ફોજદારી કેસના સામાવાળા – આરોપીનો સગા ભાઈ છે, જે તેમના મામા–અપીલકર્તા નં. ૩ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ છે. – બંને ભાઈઓ યુકેના રહેવાસી છે. – તેમના

પિતાની ભારતમાં ખેતીની જમીન હતી. – તેને વેચવા માટે આરોપી અપીલકર્તા નં. ૩ને મળ્યા, જેમણે દરરોજના રૂ.૩૦,૦૦,૦૦૦/– ચાર દિવસ માટે સામાવાળા નં.૨ ને આપ્યા, જેમણે આરોપી માટે અને તેના વતી રસીદો જારી કરી હતી – આરોપીએ બાદમાં અપીલકર્તા નં. ૩ ને જાણ કરી કે તેણે ઉપરોક્ત જમીન પહેલેથી જ એક કંપનીને વેચી દીધી હતી – અપીલકર્તા નં. ૩એ તેના રૂ.૧,૨૦,૦૦,૦૦૦/– ના કાયદાકીય રીતે બાકી રહેતા દેવાની માંગણી કરી હતી. – આરોપીએ ૪ ચેક જારી કર્યા. – ચેક પરત થયેલ. – ૨ ચેક સામેના દાવાને સમયમર્યાદાનો બાધ નડે છે. – કલમ ૧૩૮ હેઠળનો ફોજદારી કેસ માત્ર ૨ ચેક સાથે સંબંધિત છે – અપીલકર્તા નં. ૩, ચાર રસીદોના આધારે રૂ.૧,૨૦,૦૦,૦૦૦/– ની વસૂલાત માટે સમરી સુટ દાખલ કર્યો – છેતરપિંડી અને ચાર રસીદો બનાવટી બનાવવાના આરોપસર અપીલકર્તાઓ સામે એફઆઈઆર નોંધવામાં આવી – અપીલકર્તા નં. ૧–૩ના ઓએ તે એફઆઈઆર રદ કરવાની માંગ કરી – આરોપીએ તેની સામે કલમ ૧૩૮ હેઠળ દાખલ કરાયેલા ફોજદારી કેસને રદ કરવાની પણ માંગ કરી હતી. – હાઈકોર્ટે એફઆઈઆર રદ કરવાનો ઈનકાર કર્યો – કલમ ૧૩૮ હેઠળની ફોજદારી કેસ રદ કરવામાં આવ્યા હતો. – ઠરાવેલ હતુ કે:–દાવામાં રજૂ કરવામાં આવેલી ચાર રસીદો હસ્તાક્ષર નિષ્ણાતને મોકલવામાં આવી હતી, જેમણે અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે તેમાંની સહીઓ સામાવાળા નં. ૨ ની નમૂના સહીઓ સાથે મેચ થતી નથી. – તે પછી જ અપીલકર્તાઓ સામે એફઆઈઆર નોંધવામાં આવી હતી – હસ્તાક્ષર નિષ્ણાતના એકમાત્ર અભિપ્રાયના આધારે, એફ.આઈ.આર. નોંધવી ન જોઈએ.

– જ્યારે રસીદોની ખરાપણા અંગેનો મુદ્દો દીવાની દાવામાં વિચારણા માટે બાકી છે, ત્યારે એફ.આઈ.આર. ચાલુ રાખવાથી પક્ષકારોના હિત અને દીવાની દાવામાં તેમના વલણને નુકસાન થશે. – વધુમાં આરોપીએ ચેક જારી કરેલ હોવાની વાત સ્વીકારી હતી – જ્યારે એકવાર ચેક જારી કરેલ હોવાનો સ્વીકાર/સ્થાપિત થઈ જાય, ત્યારે કલમ ૧૩૯ હેઠળ ચેક ધારક – અપીલકર્તા નં.૩ની તરફેણનુ અનુમાન કરી શકાશે. – કલમ ૧૩૯ અને ૧૧૮(એ), તથા ૧૮૭૨ના અધિનિયમ હેઠળના અનુમાનની પ્રકૃતિ રદબાતલ થવાને પાત્ર છે. – વડી અદાલતે એ ધ્યાનમાં રાખ્યું ન હતું કે જ્યાં સુધી આરોપી કાયદાકીય અનુમાનને રદિયો આપવા માટે તેની જવાબદારી પૂર્ણ ન કરે, ત્યાં સુધી કલમ ૧૩૯ હેઠળનુ અનુમાન યથાવત્ રહેશે – વિવાદિત હુકમને રદ કર્યો – અરજદારો સામેની એફ.આઈ.આર. રદ કરવામાં આવે છે – અપીલકર્તા નં. ૩ દ્વારા દાખલ કરાયેલ કલમ ૧૩૮ હેઠળનો ફોજદારી કેસ પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવે છે – તેનો કાયદા અનુસાર નિકાલ કરવામાં આવે – આક્ષેપિત આદેશમાં વડી ન્યાયાલય દ્વારા વ્યક્ત કરવામાં આવેલા મંતવ્યોથી પ્રભાવિત થયા વિના, કાયદા અનુસાર સંક્ષિપ્ત દાવાની કાર્યવાહી કરવામાં આવે. – સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮– ઓ.૩૭ – દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ – કલમ ૪૦૬, ૪૨૦, ૪૬૫, ૪૬૭, ૪૬૮, ૪૭૧ અને ૧૧૪ – ફોજદારી કાર્યરિતી સંહિતા, ૧૯૭૩ – કલમ ૪૮૨ – પુરાવા અધિનિયમ, ૧૮૭૨ – કલમ ૪૫, ૭૩ અને ૧૧૮(એ).

અહેવાલયોગ્ય

ભારતની સર્વોચ્ચ અદાલતમાં

ફોજદારી અપીલીય હકૂમતક્ષેત્ર

ફોજદારી અપીલ નં. ૨૫૧–૨૫૦/૨૦૨૦
(એસએલપી (ક્રિમીનલ) નં. ૧૪૨/૧૪૩/૨૦૧૯ માંથી ઉદ્ભવેલ)

રાજેશભાઈ મુળજીભાઈ પટેલ અને અન્યો વિ. ..... અપીલકર્તાઓ

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય વિ ..... સામાવાળાઓ

ચુકાદો

ન્યાયમૂર્તિ શ્રી આર. ભાનુમતી

પરવાનગી આપી.

૨. આ અપીલો અમદાવાદ ખાતે ગુજરાત વડી ન્યાયાલય દ્વારા આપેલ ક્રિમિનલ પરચૂરણ અરજી નં. ૨૭૩૫/૨૦૧૭ રદબાતલ કરતા, ૧૪.૧૨.૨૦૧૮ના વિવાદિત ચુકાદામાંથી ઉદ્ભવે છે જેનાથી એફઆઈઆર નં I–૧૯૪/૨૦૧૬ ને રદ કરવાનો ઈનકાર કરેલ છે. આ જ આદેશ દ્વારા, વડી અદાલતે ક્રિમિનલ પરચૂરણ અરજી નં.

૨૪૫૮૮/૨૦૧૭ મંજુર કરી હતી અને એન.આઇ. અધિનિયમની કલમ ૧૩૮ હેઠળ, આરોપી યોગેશભાઈ મુલ્જીભાઈ પટેલ સામે અપીલકર્તા નં.૩ હસમુખભાઇ રવિભાઈ પટેલ દ્વારા દાખલ કરાયેલ ફોજદારી કેસ નં. ૩૬૭/૨૦૧૬ રદ કર્યો હતો.

૩. અપીલ દાખલ કરવાની સંક્ષિપ્ત હકીકતો નીચે મુજબ છે:–

અપીલકર્તા નં ૧ – રજેશભાઇ મુળજીભાઈ પટેલ, એન.આઇ. અધિનિયમની ની કલમ ૧૩૮ હેઠળ, અપીલકર્તા નં.૩ હસમુખભાઇ રાવજીભાઇ પટેલ દ્વારા દાખલ કરાયેલ ફોજદારી કેસ નં. ૩૬૭/૨૦૧૬માં આરોપી એવા યોગેશભાઈ મુળજીભાઈ પટેલના સગા ભાઈ છે. અપીલકર્તા નં. ૧ – રાજેશભાઈ અને તેમના ભાઈ યોગેશભાઈ બંને યુનાઇટેડ કિંગડમના રહેવાસી હોવાનું કહેવાય છે. આ અપીલમાં, અપીલકર્તા નં–૧ રાજેશભાઇનું પ્રતિનિધિત્વ તેમના પાવર ઓફ એટર્ની ધારક–અપીલકર્તા નં.૨–વિપુલકુમાર હસમુખભાઈ પટેલ દ્વારા કરવામાં આવે છે. સામાવાળા યોગેશભાઈ નુ પ્રતિનિધિત્વ તેમના પાવર ઓફ એટર્ની ધારક બીજા સામાવાળા – મહેન્દ્રકુમાર જવાહરભાઈ પટેલ દ્વારા કરવામાં આવેલ છે.

૪. ૦૮.૧૨.૨૦૧૫ના રોજ, અપીલકર્તા નં.૩ – હસમુખભાઈ રવિભાઈ પટેલે એન.આઇ. એક્ટ ની કલમ ૧૩૮ હેઠળ આરોપી યોગેશભાઈ સામે સી.સી. નં. ૩૬૭/૨૦૧૬થી ફોજદારી કેસ દાખલ કર્યો હતો. અપીલકર્તા

નં–૧ રાજેશભાઈ અને યોગેશભાઈના પિતા પાસે બ્લોક/સર્વે નં. ૫૩૪, ૫૩૬/૧/એ, ૫૩૬/૧/બી, ૫૩૮, ૫૩૯, ૫૪૦, ૫૪૧/૧, ૫૪૨ અને ૫૪૩ ધરાવતી કૃષિ જમીન ફોફાલિયા ગામ, તા. ડભોઇ, વડોદરા જિલ્લા ખાતે આવેલી હતી. તેમના પિતાની જમીન વેચવા માટે, યોગેશભાઈએ અપીલકર્તા નં. ૩ને ૨૦૧૦માં ફોન કર્યો હતો, જે યોગેશભાઈ અને રાજેશભાઈના મામા પણ થાય છે. અપીલકર્તા નં.૩ પણ પોતાની ખેતીની જમીનના વેચાણમાંથી મળેલા વધારાના ભંડોળમાંથી, અન્ય કેટલીક ખેતીની જમીન ખરીદવાની યોજના બનાવી રહ્યો હોવાથી તેણે યોગેશભાઈની દરખાસ્ત સ્વીકારી હતી. યુનાઈટેડ કિંગડમમાં રહેતા યોગેશભાઈએ અપીલકર્તા નં. ૩ ની તરફેણમાં પોતાની જમીનના વેચાણ કરાર કરવા માટે ભારત આવવાનો ઈરાદો દર્શાવ્યો હતો અને સામાવાળા નં.૨ મહેન્દ્રકુમાર જવાહરભાઈ પટેલને નાણાં ચૂકવવા કહ્યું હતું. તદનુસાર, અપીલકર્તા નં.૩ એ ચાર દિવસ રોજ રૂ. ૩૦,૦૦,૦૦૦/– એટલે કે ૨૧.૦૮.૨૦૧૦, ૨૨.૦૮.૨૦૧૦, ૨૬.૦૮.૨૦૧૦ અને ૨૮.૦૮.૨૦૧૦ના રોજ આંશિક ચુકવણી તરીકે, કુલ રકમ રૂ. ૧,૨૦,૦૦,૦૦૦/– સામાવાળા નં. ૨ મહેન્દ્રકુમારને આપ્યા હતા, જેમણે આરોપી યોગેશભાઈ માટે અને તેના વતી રકમની ઉપરોક્ત ચૂકવણી માટેની રસીદો જારી કરી હતી. ૨૦૧૫માં આરોપી યોગેશભાઈ ભારત આવ્યા હતા અને અપીલકર્તા નં.૩ સાથે મુલાકાત ગોઠવી હતી. આ બેઠકમાં, યોગેશભાઈએ અપીલકર્તા નં.૩ ને જાણ કરી હતી કે તેમણે

મેસર્સ બ્રેન્ટવુડ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ ઇન્ડિયા પ્રા. લિ. ની તરફેણમાં ૧૬.૦૭.૨૦૧૩ના રોજ નોંધાયેલ વેચાણ ખત નં. ૧૨૨૯/૨૦૧૩ પહેલેથી જ કરી આપેલ છે અને આ રીતે, ઉપર ઉલ્લેખિત જમીન તે કંપનીને વેચી દીધેલ કે જે અપીલકર્તા નં.૩ ને વેચવા માટે સંમત થયા હતા.

૫. આ તમામ હકીકતો જાણ્યા પછી, અપીલકર્તા નં.૩એ તરત જ તેના કાયદેસરના બાકી લેણા એટલે કે રુ. ૧,૨૦,૦૦,૦૦૦/–ની માંગ કરી હતી અને યોગેશભાઈએ અપીલકર્તાની તરફેણમાં રુ.૩૦,૦૦,૦૦૦/– નો એક એવા ચાર ચેક જારી કરીને રકમ પરત કરવાનું વચન આપ્યું હતું. તદનુસાર, આરોપી યોગેશભાઈએ ૧૨.૧૦.૨૦૧૫ના રોય એનઆરઓ ખાતા નં. ૦૮૫૪૦૧૦૭૫૧૨ ના નંબર ૮૧૦૮ અને ૮૧૦૯ ધરાવતા ચેક તથા તા. ૩૦.૧૦.૨૦૧૫ના એનઆરઇ ખાતાના નં ૦૮૫૪૦૧૦૦૫૬૬ ના નંબર ૨૦૮૦૧ અને ૨૦૮૦૨ ધરાવતા ચેક જારી કર્યા હતા. અપીલકર્તા નં.૩ અનુસાર, ચેક જારી કરતી વખતે, યોગેશભાઈએ ઉપરોક્ત ચેકની રજૂ થતા ચુકવણી થશે તેની ખાતરી આપી હતી.

૬. એનઆરઓ ખાતા નં. ૦૮૫૪૦૧૦૭૫૧૨ ના ૮૧૦૮ અને ૮૧૦૯ ધરાવતા તા. ૧૨.૧૦.૨૦૧૫ના બે ચેક રુ ૩૦,૦૦,૦૦૦/– તે જ દિવસે એટલે કે ૧૨.૧૦.૨૦૧૫ ના રોજ "ડ્રોઅર દ્વારા ચુકવણી બંધ

કરવામાં આવી" ના શેરા સાથે પરત કરવામાં આવેલ હતા. ત્રીજો ચેક એનઆરઈ ખાતા નં. ૦૮૫૧૦૧૦૦૦૫૬૬ નો હતો, જે ચેક નં. ૨૦૮૦૧ હતો અને તેની તારીખ ૩૦.૧૦.૨૦૧૫ તથા રકમ રુ. ૩૦,૦૦,૦૦૦/– હતી અને ચોથો ચેક પણ એનઆરઈ ખાતા નં. ૦૮૫૧૦૧૦૦૦૫૬૬ નો હતો, જે ચેક નં. ૨૦૮૦૧ હતો અને તેની તારીખ ૩૦.૧૦.૨૦૧૫ તથા રકમ રુ. ૩૦,૦૦,૦૦૦/– હતી. જ્યારે એનઆરઈ ખાતા નં. ૦૮૫૧૦૧૦૦૦૫૬૬ પર લખેલા બે ચેક તે જ દિવસે એટલે કે ૩૦.૧૦.૨૦૧૫ના રોજ બેંક સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવ્યા ત્યારે તે ચેક પણ તે જ દિવસે "ડ્રોઅર દ્વારા ચુકવણી બંધ કરવામાં આવી" ના શેરા સાથે પરત કરવામાં આવ્યા હતા. ત્યારબાદ, અપીલકર્તા નં.૩ એ ૧૭.૧૧.૨૦૧૫ ના રોજ યોગેશભાઈને કાનૂની નોટિસ મોકલીને નાણાંની ચૂકવણીની માંગ કરી હતી, જે નોટિસ ૨૩.૧૧.૨૦૧૫ ના રોજ બજી ગયેલ હતી.

૭. જ્યાં સુધી એનઆરઓ ખાતા ન઼ં. ૦૮૫૪૦૧૦૭૫૧૨ ના ૮૧૦૮ અને ૮૧૦૯ ધરાવતા તા. ૧૨.૧૦.૨૦૧૫ના ચેકની ચૂકવણી ન કરવા ને લાગે વળગે છે, ત્યાં સુધી તે ચેક ૧૨.૧૦.૨૦૧૨ ના રોજ ચૂકવ્યા વગર પરત કરવામાં આવ્યા હતા. ફરિયાદીએ ૧૭.૧૧.૨૦૧૫ ના રોજ નોટિસ જારી કરી હતી અને તેથી, બે ચેક નં. ૮૧૦૮ અને ૮૧૦૯ નો દાવાને નેગોશિએબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ્સ એક્ટની જોગવાઈઓ હેઠળ સમયમર્યાદા નો

બાધ નડે છે. તેથી ફરિયાદ માત્ર એનઆરઈ ખાતા નં. ૦૮૫૧૦૧૦૦૦૫૬૬ પર લખેલા બે ચેક નં. ૨૦૮૦૧ અને ૨૦૮૦૨ સાથે સંબંધિત છે, જે ૩૦.૧૦.૨૦૧૫ના રોજ ચૂકવ્યા વગર પરત કરવામાં આવ્યા હતા. એન.આઈ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળની યોગેશભાઈ સામેની ફરિયાદ ફોજદારી કેસ નં. ૩૬૭/૨૦૧૬ થી રજીસ્ટરે નોંધવામાં આવી હતી. ૦૬.૦૯.૨૦૧૬ના રોજ, ભરૂચના પાંચમા એડિશનલ સિવિલ જજ અને જે.એમ.એફ.સી. ની અદાલતે આરોપી યોગેશભાઈને હાજર રાખવા માટે જામીનપાત્ર વોરંટ જારી કર્યું હતું.

૮. અપીલકર્તા નં. ૩ – હસમુખભાઈએ સી.પી.સી. ના ઓ.૩૭ હેઠળ રૂ. ૧,૨૦,૦૦,૦૦૦/– ની વસૂલાત માટે અધિક મુખ્ય ન્યાયિક મેજિસ્ટ્રેટ, વડોદરા સમક્ષ સ્પે. સમરી દાવો નં. ૧૦૫/૨૦૧૫ દાખલ કર્યો છે. અપીલકર્તા નં.૩ દ્વારા દાખલ કરાયેલ સ્પે. સમરી દાવો નં. ૧૦૫/૨૦૧૫, સામાવાળા નં. ૨ – મહેન્દ્રકુમાર દ્વારા જારી કરાયેલ ચાર રસીદો પર આધારિત હતો. તે કેસમાં, કોર્ટે યોગેશભાઈ અને મહેન્દ્રકુમાર સામે હાજર થવા માટે સમન્સ જારી કર્યું છે જેની ૦૧.૧૧.૨૦૧૫ ના રોજ બજવણી થઈ ગઈ હતી. સામાવાળાઓના જણાવ્યા અનુસાર, તેમને તે ચાર રસીદો વિશે ત્યારે જ ખબર પડી જ્યારે તેમને આ દાવામાં સમન્સ આપવામાં આવ્યું હતું. અપીલકર્તાઓએ ચાર રસીદો બનાવટી અને બનાવટી હોવાનો આક્ષેપ કરીને, સામાવાળા નં. ૨

– મહેન્દ્રકુમારે અપીલકર્તાઓ સામે છેતરપિંડી અને બનાવટ કરવા માટે ફરિયાદ દાખલ કરી છે. ઉપરોક્ત ફરિયાદના આધારે, અપીલકર્તાઓ સામે આઇપીસીની કલમ ૪૦૬, ૪૨૦, ૪૬૫, ૪૬૭, ૪૬૮, ૪૭૧ અને ૧૧૪ હેઠળ એફઆઇઆર નોંધવામાં આવી હતી. સામાવાળા નં.૨–મહેન્દ્રકુમારે આરોપ લગાવ્યો છે કે અપીલકર્તાઓ એક સંપ કરી અને સામાવાળા નં.૨ની બનાવટી સહી ધરાવતી રૂ.૧,૨૦,૦૦,૦૦૦/– ની બનાવટી રસીદો તૈયાર કરી હતી અને આ બનાવટી રસીદોને સાચી તરીકે રજૂ કરી હતી.

૯. એફ. આઈ. આર. માં એવો દાવો કરવામાં આવ્યો હતો કે યુનાઈટેડ કિંગડમમાં રહેતા યોગેશભાઈએ જમીનના વહીવટ માટે મહેન્દ્રકુમારની તરફેણમાં ૧૪.૦૩.૨૦૧૩ ના પાવર ઓફ એટર્ની બનાવી આપ્યો હતો. આ પાવર ઓફ એટર્નીના આધારે, મહેન્દ્રકુમારે ૧૬.૦૪.૨૦૧૩ના રોજ જિગ્નેશભાઈ ધનેશચંદ્ર શાહની તરફેણમાં વેચાણનો કરાર કરી આપ્યો હતો. ત્યારબાદ, યોગેશભાઈ લંડનથી આવ્યા અને મેસર્સ બ્રેન્ટવુડ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ ઇન્ડિયા પ્રા. લિ. ની તરફેણમાં ૧૬.૦૭.૨૦૧૩ ના રોજ નોંધાયેલ રૂ. ૬,૧૬,૪૪,૦૦૦/–નો વેચાણ ખત નં. ૧૨૨૯/૨૦૧૩ કરી આપેલ હતો. વેચાણ કરારમાં, પુષ્ટિ કરનાર પક્ષ તરીકે વેચાણ કરાર ધારકના હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા છે. વેચાણ દસ્તાવેજના અવેજ તરીકે, જમીન માલિકને રૂ. ૬,૧૬,૪૪,૦૦૦/– મળવાના હતાં અને પુષ્ટિ

કરનાર પક્ષ – જિગ્નેશભાઈને રુ. ૧,૧૩,૯૪,૦૦૦/– પ્રાપ્ત થવાના હતાં. યોગેશભાઈ અપીલકર્તા નં.૧ – રાજેશભાઇના મોટા ભાઈ છે. અપીલકર્તા નં.૧ એ ભરૂચ ખાતેના પ્રિન્સિપલ સિવિલ જજની અદાલત સમક્ષ વિશેષ દીવાની દાવો નં. ૨૮૪/૨૦૧૩ દાખલ કર્યો હતો, જેમાં તેમણે યોગેશભાઈ દ્વારા વેચવામાં આવેલી જમીનમાં પોતાના હિસ્સાની માંગ કરી હતી. આ દાવામાં, યોગેશભાઈ, તેમની માતા કંચનબેન, સામાવાળા નં.૨ – મહેન્દ્રકુમાર અને જિગ્નેશભાઈને સામાવાળા તરીકે જોડવામાં આવ્યા હતા. આ દાવામાં, લંડન ખાતે અપીલકર્તા નં. ૧ અને યોગેશભાઈ વચ્ચે સમાધાન કરવામાં આવ્યું હતું અને યોગેશભાઈએ રાજેશભાઈ–અપીલકર્તા નં. ૧ ને રુ. ૯૦,૦૦,૦૦૦/– ચૂકવવાના હતા. અપીલકર્તા નં.૧, એનઓસી જારી કરવા માટે સંમત થયા અને વચન આપ્યું કે તેમના પાવર ઓફ એટર્ની ધારક–અપીલકર્તા નં.૨ – વિપુલકુમાર હસમુખભાઈ પટેલ એનઓસી જારી કરશે. તદનુસાર, યોગેશભાઈ લંડનથી આવ્યા હતા અને તેમના પાવર ઓફ એટર્ની ધારક – અપીલકર્તા નં.૨ – વિપુલકુમારે, નોટરી એચ.જે.ઝાલાની હાજરીમાં ૨૩.૦૯.૨૦૧૫ના રોજ એનઓસી પત્ર જારી કર્યો હતો. પક્ષો અને કંપની મેસર્સ બ્રેન્ટવુડ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ ઇન્ડિયા પ્રા. લિ. વચ્ચે રુ. ૯૦,૦૦,૦૦૦/– ની ચુકવણી અંગે વિવિધ પત્રવ્યવહાર થયો હતો.

૧૦. અપીલકર્તાઓ નં. ૧ થી ૩ એ, સીઆરપીસીની કલમ ૪૮૨ હેઠળ હાઈકોર્ટ સમક્ષ એફ.આઈ.આર. નં.I–૧૯૪/૨૦૧૬ રદ કરાવવા માટે ફોજદારી પરચૂરણ અરજી નં. ૨૭૩૫/૨૦૧૭ દાખલ કરેલ હતી. ફોજદારી કેસ નં. ૩૬૭/૨૦૧૬ના કેસમાં આરોપી એવા યોગેશભાઈએ એન.આઇ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળ તેમની સામે નોંધાયેલ ચેક કેસને રદ કરવા માટે ફોજદારી પરચુરણ અરજી નં. ૨૪૫૮૮/૨૦૧૭ પણ દાખલ કરી હતી. યોગેશભાઈએ દાવો કર્યો હતો કે તેમણે અપીલકર્તા નં. ૩ – હસમુખભાઇને ચેક આપ્યા છે, જેમણે જમીન ખરીદવા માટે મદદ મેળવવા માટે તેમનો સંપર્ક કર્યો હતો. યોગેશભાઈએ આક્ષેપ કર્યો હતો કે અપીલકર્તાઓએ સામાવાળા નં. ૨ – મહેન્દ્રકુમાર દ્વારા જારી કરાયેલી રસીદો બનાવટી છે. આ સંબંધમાં, યોગેશભાઈએ હસ્તલેખન નિષ્ણાત, ફોરેન્સિક વિજ્ઞાન નિયામકના તારીખ ૧૫.૧૨.૨૦૧૬ના અહેવાલ પર આધાર રાખ્યો હતો, જે મુજબ, રસીદો પર મહેન્દ્રકુમાર જવાહરભાઈની વિવાદિત સહીઓ તેમના દ્વારા એટલે કે સામાવાળા નં. ૨ – મહેન્દ્રકુમાર જવાહરભાઈ દ્વારા કરવામાં આવી ન હતી.

૧૧. તા. ૧૪.૧૨.૨૦૧૮ના વિવાદિત ચુકાદા દ્વારા, વડી અદાલતે ક્રિમિનલ પરચુરણ અરજી નં. ૨૭૩૫/૨૦૧૭ ને ફગાવી ને એફ. આઈ. આર. નં I–૧૯૪/૨૦૧૬ રદ કરવાનો ઇનકાર કર્યો હતો. વડી અદાલતે એવું ઠરાવ્યુ હતું કે મહેન્દ્રકુમાર દ્વારા કથિત રીતે જારી કરવામાં આવેલી ચાર

રસીદોના આધારે ત્રીજા અપીલકર્તા–હસમુખભાઈએ રૂ. ૧,૨૦,૦૦,૦૦૦/– ની વસૂલાત માટે સમરી સુટ નં. ૧૦૫/૨૦૧૫ દાખલ કર્યો છે. વડી અદાલતે હસ્તલેખન નિષ્ણાતના અભિપ્રાયનો ઉલ્લેખ કર્યો હતો, જેમણે અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે રસીદોમાં મળેલી સહીઓ સામાવાળા નં. ૨ – મહેન્દ્રકુમારની સહી સાથે મેળ ખાતી નથી. વડી અદાલતે એવું માન્યું હતું કે આરોપો અને તથ્યોની તપાસ કરતા, પ્રથમ દૃષ્ટિએ છેતરપિંડી અને બનાવટ કરવાનો કેસ અપીલકર્તાઓ સામે બને છે અને તે મુજબ, એફઆઈઆર નં.I–૧૯૪/૨૦૧૬ ને રદ કરવાનો ઇનકાર કર્યો હતો અને ક્રિમિનલ પરચૂરણ અરજી નં. ૨૭૩૫/૨૦૧૭ ને ફગાવી દીધી હતી.

૧૨. ફોજદારી પરચુરણ અરજી નં. ૨૭૩૫/૨૦૧૭ માં પસાર કરાયેલા હુકમના આધારે, યોગેશભાઈ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ ફોજદારી પરચુરણ અરજી નં. ૨૪૫૮૮/૨૦૧૭ ને મંજૂરી કરવામાં આવી હતી અને અપીલકર્તા નં.૩–હસમુખભાઈ દ્વારા એન.આઇ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળ દાખલ કરાયેલ ફોજદારી કેસ નં. ૩૬૭/૨૦૧૬ ને રદ કરવામાં આવેલ હતો. વડી અદાલતે જણાવ્યું હતું કે કથિત બનાવટી રસીદોના આધારે એન.આઇ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળ ફોજદારી કેસ દાખલ કરવામાં આવ્યો છે અને ચેક કેસ આગળ ચલાવી શકાય નહી અને તે મુજબ, એન.આઇ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળ દાખલ કરાયેલ ફોજદારી

કેસ નં ૩૬૭/૨૦૧૬ રદ કર્યો હતો. તેનાથી નારાજ થઈને, અપીલકર્તાઓએ આ અપીલ દાખલ કરી છે.

૧૩. શ્રી ડી. એન. પરીખ અપીલકર્તાઓના વિધ્વાન વકીલ રજૂઆત કરી છે કે વડી અદાલત એ વાતનું મુલ્યાંકન કરવામાં નિષ્ફળ ગઈ છે કે સામાવાળા નં. ૨ – મહેન્દ્રકુમાર દ્વારા દાખલ કરાયેલી એફઆઈઆર ખોટી અને વ્યર્થ છે કારણ કે તે જ વિષય સમરી સુટ નં. ૧૦૫/૨૦૧૫ માં વિચારણા હેઠળ છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ઓછામાં ઓછા બે કેસ એટલે કે સ્પે. સમરી સુટ નં. ૧૦૫/૨૦૧૫ અને એન.આઇ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલ ફોજદારી કેસ નં ૩૬૭/૨૦૧૬, સક્ષમ અદાલત સમક્ષ પેન્ડિંગ છે અને તેથી, ફોજદારી કેસ જે પક્ષો વચ્ચે પેન્ડિંગ મુકદ્દમાનો વિષય છે તે ચાર રસીદોને આધારે નોંધવામાં આવી શક્યો ન હોત. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે કોર્ટ દ્વારા સમરી સુટ નં ૧૦૫/૨૦૧૫માં ઘડવામાં આવેલ મુદ્દો નં. ૫ એ છે કે "શું સામાવાળાએ સાબિત કર્યું છે કે વાદીએ ગેરકાયદેસર રીતે બનાવટી સહી કરી છે અને બનાવટી રસીદો બનાવી છે" અને હસ્તાક્ષર નિષ્ણાતનો તથા એફએસએલ અહેવાલ ઉપરોક્ત દાવામાં રજૂ કરવામાં આવ્યા છે અને સિવિલ કોર્ટે રસીદોની અસલિયત અંગેનો મુદ્દો હજુ નક્કી કર્યો નથી. વિધ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે વડી અદાલત એ સમજવામાં નિષ્ફળ રહી છે કે હસ્તાક્ષર નિષ્ણાતનો અભિપ્રાય લાગુ

પડતો પુરાવો છે, પરંતુ તે નિર્ણાયક પુરાવો નથી અને ભારતીય પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૭૩ અદાલતને, અદાલતનો અભિપ્રાય રચવાના હેતુથી સ્વીકૃત અને વિવાદિત લખાણોની તુલના કરવાની સત્તા આપે છે. એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે જ્યારે દીવાની દાવામાં ચાર રસીદોની અસલિયતતા એક મુદ્દો છે અને વિવાદ દિવાની પ્રકારનો છે, ત્યારે ફોજદારી કેસ ચાલુ રાખવો એ અદાલતની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ છે અને એફઆઈઆર નં.I–૧૯૪/૨૦૧૬ રદ કરવા યોગ્ય છે. એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી હતી કે વડી અદાલતે એન.આઇ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળ દાખલ કરાયેલા ચેક કેસને રદ કરવામાં ભૂલ કરી હતી અને વડી અદાલતે તે નહોતુ જોયું કે યોગેશભાઈ દ્વારા તેમના એન.આર.ઈ. ખાતામાંથી ચેક જારી કરવામાં આવ્યા છે.

૧૪. ઉપરોક્ત દલીલોને નકારી કાઢતાં, સામાવાળાના વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ સુશ્રી ઐશ્વર્યા ભાટીએ રજૂઆત કરી છે કે અપીલકર્તા નં.૩ – હશમુખભાઈ, યોગેશભાઈના મામા છે અને અપીલકર્તા નં.૩ અને તેમના પુત્ર–અપીલકર્તા નં.૨ – વિપુલકુમાર ના શબ્દો પર આધાર રાખીને, યોગેશભાઈએ તેમના એનઆરઓ ખાતામાંથી રુ. ૩૦,૦૦,૦૦૦/– નો એક એવા નં. ૮૧૦૮ અને ૮૦૧૯ ધરાવતા બે ચેક જારી કર્યા હતા અને ચેક જારી કર્યા પછી, યોગેશભાઈને સમજાયું કે ઉપરોક્ત ખાતામાં કોઈ ભંડોળ નથી અને તેમણે અપીલકર્તાને ઉપરોક્ત ચેક પરત કરવા અને

બીજા ખાતાના નવા ચેક એકત્રિત કરવા કહ્યું હતું. તેવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ત્યારબાદ યોગેશભાઈએ એનઆરઈ ખાતાના નવા ચેક નં. ૨૦૮૦૧ અને ૨૦૮૦૨ ના રુ ૩૦,૦૦,૦૦૦/– ના એક તેવા બે ચેક જારી કર્યા હતા, અને તે સમયે, અપીલકર્તા નં. ૩ એ કહ્યું હતું કે તેઓ જૂના ચેક તેમની સાથે લાવ્યા નથી અને એક કે બે દિવસમાં જૂના ચેક પરત કરશે પરંતુ ક્યારેય ચેક પરત કરેલ નથી. વિધ્વાન વરિષ્ઠ વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે, યોગેશભાઈને શંકા થઈ હતી અને તપાસ કરતાં તેમને જાણવા મળ્યું હતું કે, અપીલકર્તાઓ નં.૨ અને ૩ કોઈ જમીન ખરીદવાનો ઈરાદો ધરાવતા ન હતા અને તેથી, તેમણે બેંકને તમામ ચાર ચેકની ચુકવણી બંધ કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો છે. વિધ્વાન વરિષ્ઠ વકીલે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે અપીલકર્તાઓએ સામાવાળાની બનાવટી સહીઓ કરીને રુ. ૩૦,૦૦,૦૦૦/– ના એક તેવી ચાર બનાવટી રસીદો તૈયાર કરી હતી અને હસ્તાક્ષર નિષ્ણાતે અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે અપીલકર્તા દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલી ચાર રસીદો પર સામાવાળાનં. ૨ – મહેન્દ્રકુમાર દ્વારા હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા નથી અને એફએસએલ અહેવાલના આધારે, આઈપીસીની કલમ ૪૦૬, ૪૨૦, ૪૬૫, ૪૬૭, ૪૬૮, ૪૭૧ અને ૧૧૪ હેઠળ એફઆઈઆર નં. I– ૧૯૪/૨૦૧૬ નોંધવામાં આવી છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે અપીલકર્તાઓ સામે બનાવટ અને છેતરપિંડીનો પ્રથમ દૃષ્ટિએ કેસ

હોવાથી, વડી અદાલતે યોગ્ય રીતે એફઆઈઆર રદ કરવાનો ઈનકાર કર્યો હતો અને વિવાદિત આદેશમાં કોઈ દખલગીરી કરવાની જરુર નથી.

૧૫. અમે રજૂઆતોને કાળજીપૂર્વક ધ્યાનમાં લીધી છે અને વિવાદિત આદેશ અને રેકોર્ડ પરની અન્ય સામગ્રીનો અભ્યાસ કર્યો છે.

૧૬ આ મુદ્દો ૨૧.૦૮.૨૦૧૦, ૨૨.૦૮.૨૦૧૦, ૨૬.૦૮.૨૦૧૦ અને ૨૮.૦૮.૨૦૧૦ તારીખોની દરેક રુ. ૩૦,૦૦,૦૦૦/–ની એક એમ કુલ રુ. ૧,૨૦,૦૦,૦૦૦/–ની કુલ ચાર રસીદોની કથિત બનાવટ સાથે સંબંધિત છે, જે સામાવાળા નં. ૨ – મહેન્દ્રકુમાર દ્વારા જારી કરવામાં આવી હતી. રુ. ૧,૨૦,૦૦,૦૦૦/– ની રકમની વસૂલાત માટે, અપીલકર્તા નં. ૩ – હસમુખભાઈએ ઓક્ટોબર ૨૦૧૫માં સ્પે. સમરી સુટ નં. ૧૦૫/૨૦૧૫ દાખલ કર્યો હતો. સમરી સુટ નં. ૧૦૫/૨૦૧૫માં સમન્સ પ્રાપ્ત કર્યા પછી, સામાવાળા નં.–૨ –મહેન્દ્રકુમારે હાજર થઈ અને બચાવ માટે પરવાનગી માંગતી અરજી દાખલ કરી અને ઉપરોક્ત અરજીને ૧૯.૦૪.૨૦૧૬ના રોજ મંજૂરી આપવામાં આવી હતી. સમરી સુટ નં. ૧૦૫/૨૦૧૫માં અપીલકર્તા નં. ૩ – હસમુખભાઈ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજી પર, હસ્તલેખન નિષ્ણાતનો અભિપ્રાય મેળવવા માટે ચાર રસીદો ફોરેન્સિક સાયન્સ લેબોરેટરીમાં મોકલવામાં આવી હતી. હસ્તલેખન નિષ્ણાતનો અહેવાલ ૧૫.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ આ અદાલતમાં પ્રાપ્ત થયો હતો જેમાં જણાવેલ હતું કે કે તમામ ચાર રસીદો પર

સામાવાળા નં. ૨ – મહેન્દ્રકુમાર દ્વારા સહી કરવામાં આવી ન હતી. ત્યારબાદ સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી ફરિયાદ પર, અપીલકર્તાઓ સામે આઈ. પી. સી.ની કલમ ૪૦૬, ૪૨૦, ૪૬૫, ૪૬૭, ૪૬૮, ૪૭૧ અને ૧૧૪ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ માટે તારીખ ૨૮.૧૨.૨૦૧૬ના રોજ એફ.આઈ.આર. નોંધવામાં આવી હતી.

૧૭. ફોજદારી કેસ નં. ૩૬૭/૨૦૧૬માં, અપીલકર્તા નં. ૩ – હસમુખભાઇ નો કેસ એ છે કે યોગેશભાઈએ રૂ. ૩૦,૦૦,૦૦૦એ– નો એક એવા કુલ ચાર ચેક જારી કર્યા હતા, જેની વિગતો નીચે મુજબ છેઃ–

અનુ. નં.	તારીખ	ચેક નં.	ખાતું	રકમ	પરત થવાની તારીખ
૧.	૧૨.૧૦.૨૦૧૫	૮૧૦૮	એનઆરઓ ખાતા નં. ૦૮૫૪૦૧૦૭૫૧૨	રૂ.૩૦,૦૦,૦૦૦/–	૧૨.૧૦.૨૦૧૫
૨.	૧૨.૧૦.૨૦૧૫	૮૧૦૯	એનઆરઓ ખાતા નં. ૦૮૫૪૦૧૦૭૫૧૨	રૂ.૩૦,૦૦,૦૦૦/–	૧૨.૧૦.૨૦૧૫
૩.	૩૦.૧૦.૨૦૧૫	૨૦૮૦૧	એનઆરઇ ખાતા નં. ૦૮૫૪૦૧૦૦૦૫૬૬	રૂ.૩૦,૦૦,૦૦૦/–	૩૦.૧૦.૨૦૧૫
૪.	૩૦.૧૦.૨૦૧૫	૨૦૮૦૨	એનઆરઇ ખાતા નં. ૦૮૫૪૦૧૦૦૦૫૬૬	રૂ.૩૦,૦૦,૦૦૦/–	૩૦.૧૦.૨૦૧૫
	કુલ			રૂ.૧,૨૦,૦૦,૦૦૦/–	

ઉપરોક્ત ચેક રજૂ કરવા પર, "ડ્રોઅર દ્વારા ચુકવણી બંધ કરવામાં આવી" ના આધારે પરત કરવામાં આવ્યા હતા. કાનૂની નોટિસ જારી કર્યા પછી, અપીલકર્તા નં. ૩ – હસમુખભાઇએ ૦૮.૧૨.૨૦૧૫ ના રોજ, નં. ૨૦૮૦૧ અને ૨૦૮૦૨ ધરાવતા બે ચેક સંબંધિત ફોજદારી કેસ નં. ૩૬૭/૨૦૧૬ દાખલ કર્યો હતો. તે પછી જ, સામાવાળા નં–૨ –

મહેન્દ્રકુમારે ૨૦.૦૩.૨૦૧૬ની ફોજદારી ફરિયાદ દાખલ કરી હતી અને અપીલકર્તા નં.૧ – રાજેશભાઇ અને અપીલકર્તા નં.–૨ –વિપુલકુમાર સામે ૧૪.૦૪.૨૦૧૬ની તારીખની બીજી ફોજદારી ફરિયાદ પણ દાખલ કરી હતી. પોલીસે એફઆઇઆર નોંધી ન હોવાથી, સામાવાળા નં. ૨ એ એફઆઇઆર દાખલ કરવા માટે આદેશ મેળવવા માટે હાઇકોર્ટ સમક્ષ સ્પે. ક્રીમિનલ એપ્લીકેશન નં. ૫૯૪૫/૨૦૧૬ અને સ્પે. ક્રીમિનલ એપ્લીકેશન નં. ૫૯૪૫/૨૦૧૬ દાખલ કર્યા હતા. વડી અદાલતે ૦૪.૧૦.૨૦૧૬ અને ૦૬.૦૯.૨૦૧૬ના આદેશો દ્વારા તે અરજીઓનો નિકાલ કર્યો હતો જેમાં પોલીસને આ મામલાની તપાસ કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો.

૧૮. જો કે, સમરી સુટ નં. ૧૦૫/૨૦૧૫માં, સામાવાળા નં. ૨ – મહેન્દ્રકુમારને ૧૯.૦૪.૨૦૧૬ ના રોજ બચાવ કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી. ઉપરોક્ત સમરી સુટ નં. ૧૦૫/૨૦૧૫માં અપીલકર્તા નં.–૩ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજી પર, દાવામાં રજૂ કરવામાં આવેલી ચાર રસીદો હસ્તાક્ષર નિષ્ણાતને મોકલવામાં આવી હતી. હસ્તાક્ષર નિષ્ણાતે અભિપ્રાય આપ્યો છે કે તમામ ચાર રસીદોમાં સહીઓ નમૂના સહીઓ સાથે મેળ ખાતી નથી જે સામાવાળા નં. ૨ – મહેન્દ્રકુમાર ની હતી. તે પછી જ, મહેન્દ્રકુમાર દ્વારા ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી હતી, જેના આધારે, આઇપીસીની કલમ ૪૦૬, ૪૨૦, ૪૬૫, ૪૬૭, ૪૬૮,

૪૭૧ અને ૧૧૪ હેઠળ સજાપાત્ર ગુનાઓ માટે અપીલકર્તાઓ સામે ૨૮.૧૨.૨૦૧૬ ના રોજ એફઆઈઆર નોંધવામાં આવી હતી. અપીલકર્તાઓના વિધ્વાન વકીલે યોગ્ય રીતે દલીલ કરી હતી તેમ, સમરી સુટ નં. ૧૦૫/૨૦૧૫માં, અદાલત દ્વારા મુદ્દો નં.૫ ઘડવામાં આવ્યો છે કે "શું સામાવાળાએ સાબિત કર્યું છે કે વાદીએ ગેરકાયદેસર રીતે બનાવટી સહી કરી છે અને બનાવટી રસીદો બનાવી છે". જ્યારે રસીદોની અસલીયત અંગેનો મુદ્દો દીવાની દાવામાં વિચારણા હેઠળ છે, ત્યારે અમારા મતે, એફઆઈઆર ને ચાલુ રાખવાની મંજૂરી આપવી જોઈતી ન નહીં કારણ કે તે પક્ષકારોના હિત અને દીવાની દાવામાં તેમના દ્વારા લેવામાં આવેલા વલણને પૂર્વગ્રહ કરશે.

૧૯. એ પણ નોંધવું જરુરી છે કે ભારતીય પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૪૫ મુજબ, હસ્તાક્ષર નિષ્ણાતનો અભિપ્રાય એ સુસંગત પુરાવો છે; પરંતુ તે નિર્ણાયક પુરાવો નથી. હસ્તાક્ષર નિષ્ણાતના અભિપ્રાયને ખોટો સાબિત કરવા માટે યોગ્ય પુરાવા રજૂ કરવા નો રસ્તો માટે વાદી–અપીલકર્તા નં.૩ માટે હંમેશા ખુલ્લો રહેશે. તે ઉપરાંત, ભારતીય પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૭૩ અદાલતને પોતાનો અભિપ્રાય રચવાના હેતુસર, સ્વીકૃત અને વિવાદિત લખાણોની તુલના કરવાની સત્તા આપે છે. હસ્તલેખન નિષ્ણાતના એકમાત્ર અભિપ્રાયના આધારે, એફઆઈઆરની નોંધણી થવી જોઈએ નહીં. એફ.આઈ.આર. નંબર I – ૧૯૪/૨૦૧૬ નું ચાલુ

રાખવી, તે અમારા મતે, અદાલતની પ્રક્રિયા અને ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડ કલમ ૪૮૨ હેઠળ અપીલકર્તાઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીનો દુરુપયોગ સમાન હશે જે એફ. આઈ. આર. નંબર I – ૧૯૪/૨૦૧૬ને રદ્દ કરવા માટે ફોજદારી પરચુરણ અરજી નંબર ૨૭૩૫/૨૦૧૭માં અપીલકર્તાઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી છે.

૨૦. અમારા મતે, વડી અદાલતે એન.આઇ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળ અપીલકર્તા નં. ૩ – હસમુખભાઇ દ્વારા દાખલ કરાયેલ ફોજદારી કેસ નં. ૩૬૭/૨૦૧૬ને રદ કરવામાં ભૂલ કરી હતી. અગાઉ જણાવ્યા મુજબ, યોગેશભાઈએ ચેક જારી કરેલ હોવાની વાત સ્વીકારી છે. જ્યારે એકવાર ચેક જારી કરેલ હોવાનું સ્વીકાર/સ્થાપિત થઈ જાય, ત્યારે એન.આઇ. એક્ટની કલમ ૧૩૯ હેઠળ ચેક ધારકની તરફેણમાં ધારણા ઊભી થશે, જે ચેક ધારક ફરિયાદી–અપીલકર્તા નં.૩ છે. એન.આઇ. એક્ટની કલમ ૧૩૯ હેઠળ તથા ભારતીય પુરાવા અધિનિયમનો કાયદોની કલમ ૧૧૮

(એ) હેઠળ ધારણાઓની પ્રકૃતિ ખંડન કરી શકાય તેવી હોય છે. યોગેશભાઈએ અલબત્ત, એવો બચાવ કર્યો છે કે ગેરકાયદેસર રીતે લાગુ કરી શકાય તેવું કોઈ દેવું નથી અને તેમણે જમીનની ખરીદી માટે અપીલકર્તા નં. ૩ – હસમુખભાઇને મદદ કરવા માટે ચેક જારી કર્યા હતા. પુરાવા રજૂ કરીને ધારણાનું ખંડન કરવાનો બોજ આરોપી પર છે. વડી અદાલતે એ ધ્યાનમાં લીધુ ન હતું કે જ્યાં સુધી આરોપી પોતાનો બોજો

ઉપાડે નહીં ત્યાં સુધી એન.આઇ. એક્ટની કલમ ૧૩૯ હેઠળની ધારણા યથાવત્ રહેશે. આ કાયદાકીય ધારણાનું ખંડન કરવા માટે પુરાવા રજૂ કરવાની જવાબદારી યોગેશભાઈની છે. જ્યારે તથ્યોના વિવાદિત પ્રશ્નો સામેલ હોય, જેનો પક્ષોએ પુરાવા રજૂ કર્યા પછી નિર્ણય લેવાની જરૂર હોય, ત્યારે એન.આઇ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળ ફરિયાદને, વડી અદાલતે સીઆરપીસી ની કલમ ૪૮૨નો આશરો લઈને રદ કરવી જોઈતી ન હતો. જોકે, કોર્ટ પાસે એન.આઇ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી ફોજદારી ફરિયાદને સમયમર્યાદા વગેરે જેવા કાયદાકીય મુદ્દાઓ પર રદ કરવાની સત્તા હોવા છતા, એન.આઇ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળ યોગેશભાઈ સામેની ફોજદારી ફરિયાદ તે આધાર પર જ રદ કરવો જોઈતી ન હતી કે અપીલકર્તા નં–૩ અને સામાવાળા નં–૨ વચ્ચે આંતરિક વિવાદ હતો. એન.આઇ. એક્ટની કલમ ૧૩૯ હેઠળ લેવામાં આવેલી વૈધાનિક ધારણાને ધ્યાનમાં લીધા વિના, વડી અદાલતે, અમારા મતે, એન.આઇ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળ દાખલ કરાયેલ ફોજદારી કેસ નં. ૩૬૭/૨૦૧૬માં ફોજદારી ફરિયાદને રદ કરવામાં ગંભીર ભૂલ કરી છે.

૨૧. પરિણામે, વિવાદિત આદેશને રદ કરવામાં આવે છે અને આ અપીલને મંજૂર કરવામાં આવે છે. અપીલકર્તાઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી ફોજદારી પરચુરણ અરજી નં. ૨૭૩૫/૨૦૧૭ મંજૂર કરવામાં આવે છે અને એફઆઇઆર નં. I–૧૯૪/૨૦૧૬ રદ કરવામાં આવે છે.

યોગેશભાઈ મુળજીભાઈ પટેલ દ્વારા દાખલ કરાયેલી ફોજદારી પરચુરણ અરજી નં. ૨૪૫૮૮/૨૦૧૭ રદ કરવામાં આવે છે. અપીલકર્તા નં.૩ – હસમુખભાઈ રવિભાઈ પટેલ દ્વારા એન.આઇ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલ કેસ – ફોજદારી કેસ નં. ૩૬૭/૨૦૧૬ પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવે છે. ભરૂચ ખાતેના પાંચમા એડિશનલ સિવિલ જજ અને જેએમએફસી ને એન.આઇ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળ દાખલ કરાયેલ ફોજદારી કેસ નં. ૩૬૭/૨૦૧૬ ને આગળ ચલાવવાનો અને બંને પક્ષોને પૂરતી તક આપી, કાયદા અનુસાર તેનો નિકાલ કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે. વિવાદિત આદેશમાં હાઈકોર્ટ દ્વારા વ્યક્ત કરવામાં આવેલા કોઈપણ મંતવ્યોથી પ્રભાવિત થયા વિના, સમરી સુટ નં ૧૦૫/૨૦૧૫ માં કાયદા અનુસાર આગળની કાર્યવાહી કરવી.

.....ન્યાયાધિશ
[આર. ભાનુમતી]

.....ન્યાયાધિશ
[એ. એસ. બોપન્ના]

નવી દિલ્હી;
૧૦ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૨૦.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.